

Ὅμιλία 2η

(Ἀποκ. 1, 1)

Εἰσαγωγική ἐπιγραφή.

Ἀνάλυση τῶν «Ἀποκάλυψις», «δεῖ», «ἐν τάχει».

Καὶ ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.»¹

Θαυμάσια εἰσαγωγική ἐπιγραφή τοῦ ὅλου αὐτοῦ βιβλίου, ἀγαπητοί μου, ὡς συμπύκνωση πολλῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων.

Καί πρῶτα-πρῶτα, ἡ εἰσαγωγική αὕτη ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως διακρίνεται γιὰ τὸν ἐπίσημο τόνο της, τὸν ἐπίσημο χαρακτήρα της, καὶ μᾶς θυμίζει ἐπιγραφή προφητικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· ἔχει μιὰ μεγαλοπρέπεια. Μπορεῖτε νὰ τὴν παραβάλετε μέ τὴν ἐπιγραφικὴ εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου, πού λέει: «Ὅρασις, ἣν εἶδε Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμμώς, ἣν εἶδε κατὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ Ἱερουσαλὴμ

1. Ἀποκ. 1, 1-2.

ἐν βασιλείᾳ Ὁζίου καὶ Ἰωάθαμ καὶ Ἀχαζ καὶ Ἐζεκίου, οἳ ἐβασίλευσαν τῆς Ἰουδαίας»².

Δεύτερον, μέ τόν χαρακτηρισμό «Ἀποκάλυψις», γίνεται γνωστός ὁ χαρακτήρας τοῦ βιβλίου, ὅτι δηλαδή πρόκειται, ὅπως μᾶς εἰδοποιεῖ ὁ ἱερός συγγραφέας, περί προφητικοῦ βιβλίου.

Τρίτον, δηλώνεται τό κῦρος καί ἡ αὐθεντία τοῦ βιβλίου, διότι πηγὴ τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἴτε μιλάει ὁ ἴδιος προσωπικά εἴτε διὰ μέσου ἀγγέλου.

Τέταρτον, σημειώνεται ὁ σκοπός τῆς καταγραφῆς τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅταν λέει «δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ᾧ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει». Ὡστε, λοιπόν, ποιός ὁ σκοπός πού γράφηκε τό βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως; Νά φανερωθοῦν στούς δούλους τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνα τά ὅποια πρόκειται νά γίνουν γρήγορα.

Πέμπτον, γνωστοποιεῖται ὁ συγγραφέας, ποιός εἶναι· «τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ». Εἶναι ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὁ ἐπιστήθιος μαθητής τοῦ Χριστοῦ, ὁ συγγραφέας τοῦ ὁμωνύμου εὐαγγελίου καί τῶν τριῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν.

Ἐκτον, ἐκτίθεται τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου· «τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε». Ὡστε αὐτά μᾶς καταγράφει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης· «τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ». Τό βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως λοιπόν περιέχει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔχει ὅσα εἶδε ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης. Δέν θά προσθέσει κάτι, οὔτε

2. Ἦσ. 1,1. Πρβλ. Ἀμ. 1,1. Ὡσ. 1, 1. Μιχ. 1,1. Ἰωήλ 1,1. Ὁβδ. 1,1. Ἰων. 1,1. Ναούμ 1,1. Ἀβακ. 1,1. Σοφον. 1,1. Ἀγγ. 1,1. Ζαχ. 1,1. κ. ἄ.

θά ἀφαιρέσει. Τελειώνοντας μάλιστα τό βιβλίον του ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, θά σημειώσει: *Ὅποιος προσθέσει ἢ ἀφαιρέσει κάτι ἀπό τό βιβλίον αὐτό, νά τοῦ ἀφαιρεθεῖ ἡ μερίδα του ἀπό τό δένδρον τῆς ζωῆς.*³ Δηλαδή νά μή μπεῖ στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὅποιος ἀφαιρέσει ἢ προσθέσει, παραποιήσῃ καί κακοποιήσῃ τό βιβλίον. Συνεπῶς αὐτό θά εἶχε πρώτη ἐφαρμογή στό πρόσωπο τοῦ Ἰωάννου, ἄν ἐκεῖνος ἔκανε κάτι τέτοιο. Τί γράφει λοιπόν; ὅσα εἶδε, ὅσα ἤκουσε· τίποτα παραπάνω, τίποτα παρακάτω.

Κεντρική δέ ἰδέα τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ Β΄ τοῦ Χριστοῦ Παρουσία· δηλαδή, ὅπως σᾶς ἔλεγα καί τήν περασμένη φορά στήν εἰσαγωγή, ὁ πόλεμος τῶν ἀντίθεων δυνάμεων κατά τῆς Ἐκκλησίας, ἡ κατανίκησή τους ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό καί ἡ ἔνδοξη Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Ἐβδομον, ἀναδεικνύεται ὁ προορισμός τοῦ βιβλίου, μέ τόν μακαρισμό ἐκείνων πού διαβάζουν, ἐκείνων πού ἀκοῦν καί ἐκείνων πού τηροῦν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ· *«μακάριος, λέει σ' αὐτήν τήν εἰσαγωγική ἐπιγραφή, ὁ ἀναγινώσκων καί οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καί τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα».*

Καί τέλος, ὄγδοον, καθορίζεται ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου εἶναι σύντομος, βραχύς· *«ὁ γάρ καιρὸς ἐγγύς»*, γιατί ὁ καιρὸς εἶναι κοντά.

Αὐτά βλέπουμε, ἀγαπητοί, στήν εἰσαγωγική αὐτὴ ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου· παίρνουμε δηλαδή ὅλες αὐτές τίς πληροφορίες γιὰ τό βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως.

3. Ἀποκ. 22, 18-19.

Καί τώρα, μέ τήν βοήθεια τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, μπαίνουμε στήν ἀνάλυση τοῦ ἱεροῦ κειμένου, λέξη-λέξη, φράση-φράση. Ἐχει τόση ὁμορφιά τό ἱερό κείμενο, πού κι ἂν ἀκόμη μᾶς ἔλεγαν ὅτι πρέπει νά τρέξουμε, δέν θά μπορούσαμε νά τό κάνουμε. Πῶς νά τρέξεις, ὅταν τό ἴδιο κείμενο σέ καθηλώνει νά τό προσέξεις...

«*Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ.*»

Ἄς μείνουμε στή λέξη αὐτή· *Ἀποκάλυψις*.

Μέ τόν ὅρο αὐτό ἀρχίζει αὐτό τό θαυμάσιο βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀλλά τί σημαίνει *Ἀποκάλυψις*;

Κατ' ἀρχάς, σημαίνει ὅτι τό συγκεκριμένο βιβλίο εἶναι προφητικό· καί μάλιστα εἶναι τό μοναδικό προφητικό βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι καί τά ὑπόλοιπα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης δέν ἔχουν προφητικά στοιχεῖα. Βεβαίως τά βιβλία αὐτά, εἴτε ἔχουν ἱστορικό χαρακτήρα –ὅπως εἶναι τά εὐαγγέλια καί οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων– εἴτε ἔχουν ἐπιστολιμαῖο χαρακτήρα –ὅπως εἶναι οἱ ἐπιστολές Παύλου, Πέτρου, Ἰωάννου, Ἰακώβου καί Ἰούδα– εἶναι γεμᾶτα ἀπό στοιχεῖα προφητικά. Αὐτά ὅμως δέν εἶναι κατεξοχήν προφητικά βιβλία· εἶναι ἀπλῶς ἱστορικά, νουθετικά καί λοιπά. Τό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι κατεξοχήν προφητικό –τό μοναδικό ἀπό τά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης– μολονότι περιέχει καί πλῆθος ἀπό νουθεσίες καί συμβουλευτικά στοιχεῖα.

Ἀκόμη, ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας (ὅπως σᾶς εἶπα, θά χρησιμοποιοῦμε τούς Ἀνδρέα καί Ἀρέθα Καισαρείας ὅλως ἰδιαιτέρως, θά εἶναι οἱ ὁδηγοί μας) μᾶς σημειώνει τά ἑξῆς: «*Ἀποκάλυψις ἐστὶν ἡ τῶν κρυπτῶν μυστηρίων δήλωσις, καταυγαζομένου τοῦ ἡγεμο-*

νικοῦ, εἴτε διὰ θείων ὄνειράτων, εἴτε καθ' ὕπαρ, ἐκ θείας ἐλλάμπεως»⁴. Τί εἶναι Ἀποκάλυψις; Εἶναι ἡ φανέρωση, ἡ δήλωση κρυπτῶν μυστηρίων, πού γίνεται μέ τόν φωτισμό τοῦ ἡγεμονικοῦ, δηλαδή τοῦ νοῦ, εἴτε μέ θεῖα ὄνειρα, εἴτε μέ ὁράματα, πού βλέπει κάποιος σέ κατάσταση ἐγρηγόρσεως.

Σ' αὐτή τήν κατάσταση βρισκόταν καί ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐν ἐγρηγόρσει, ἐν αἰσθήσει. Δέν κοιμόταν, δέν εἶδε στόν ὕπνο του αὐτά· ὅπως, γιά παράδειγμα, ὁ Δανιήλ, πού ἔβλεπε στόν ὕπνο του ὅ,τι ἔβλεπε, ἐκεῖνες τίς θαυμάσιες εἰκόνες.⁵ Ὁ Δανιήλ εἶχε ὁράματα ἐνῶ κοιμόταν· ἐδῶ ὅμως ὁ Ἰωάννης εἶναι ἐν ἐγρηγόρσει, ξυπνητός.⁶

Βρίσκεται στήν Πάτμο ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, μέσα σ' ἓνα σπήλαιο, κι ἐκεῖ δέχεται τήν Ἀποκάλυψη. Θά μᾶς πεῖ λίγο πιό κάτω: *Ἦλθα σέ ἔκσταση καί ἄμεση ἐπικοινωνία μέ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατά τήν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, καί ἄκουσα ἀπό πίσω μου μιά δυνατή φωνή... Γύρισα νά δῶ, καί εἶδα – ὦ, τί εἶδα! – εἶδα κάποιον πού ἦταν ὅμοιος μέ... καί τά λοιπά, ὅπου παρουσιάζεται μέ μιά φοβερή περιγραφή ὁ δοξασμένος Ἰησοῦς, πού τοῦ λέει: Ἐγώ εἶμαι αὐτός πού περπατάει ἀνάμεσα στίς ἐπτά λυχνίδες, τίς ἐπτά Ἐκκλησίες. Γράψε*

4. PG 106, 220D. Βλ. Ἀνθίμου Ἱεροσολύμων, *Ἑρμηνεῖα εἰς τήν Ἱερὰν Ἀποκάλυψιν*, κεφ. Α', τύποις Παναγίου Τάφου, ἐν Ἱεροσολύμοις 1856, σ. 1.

5. Βλ. Δαν. 2, 22· 45. 4, 5. 7, 1· 15.

6. Περιπτώσεις πού καί ἄλλοι εἶχαν παρόμοια ὁράματα, ὅχι στόν ὕπνο τους, εἶναι ἡ ἔκσταση τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (*Πράξ.* 10,10. 11,5), ἡ ἔκσταση τοῦ ἀποστόλου Παύλου (*Πράξ.* 22, 17), ἡ μεταστροφή τοῦ Παύλου (*Γαλ.* 1,15-16, *Πράξ.* 9,3-18. *Α' Κορ.* 9,1) κ.ἄ.

αὐτά πού θά σοῦ πῶ.⁷

Εἶναι λοιπόν σέ ἐγρήγορηση, ἐν αἰσθήσει, «καθ' ὕπαρ» πού λέει ἐδῶ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας. Τό ὕπαρ –τοῦ ὕπαρος– εἶναι ἡ ὀπτασία, δηλαδή ἡ αἰσθητή ἐμφάνιση, πού τήν ἀντιλαμβάνεται κανεῖς ἐνῶ εἶναι σέ ἐγρήγορηση, ξυπνητός.

Ἐν τούτοις, ἀγαπητοί μου, ὁ ὅρος Ἀποκάλυψις ἔχει μία βαθύτερη σημασία. Πολλές φορές χρησιμοποιοῦμε τόν ὅρο ἀποκάλυψις χωρίς νά μποροῦμε νά ἐμβαθύνουμε σ' αὐτόν. Ἀποκάλυψις γενικά σημαίνει ὅτι ὁ Θεός ἀποκαλύπτει τόν ἑαυτό Του στούς ἀνθρώπους. Καί ἡ ἀποκάλυψη αὕτη τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἄμεση εἶναι εἴτε ἔμμεση, ἔχει σκοπό πάντοτε τή γνώση τοῦ Θεοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Θεός δέν εἶναι ὁ ἄγνωστος· εἶναι συγχρόνως ὁ γνωστός καί ἄγνωστος. Εἶναι ὁ γνωστός Θεός, γιατί θέλει νά ἔχει κοινωνία μέ τά δημιουργήματά Του· συγχρόνως εἶναι καί ὁ ἄγνωστος, γιατί εἶναι ὁ ἀναφής, δηλαδή ὁ ἀψηλάφητος, εἶναι ὁ αἰδίος, ὁ ἀχρονος· εἶναι πάνω ἀπό τήν κτίση τήν ὁρατή καί αἰσθητή, διότι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι δυνατόν ποτέ νά γνωσθεῖ· γι' αὐτό εἶναι ὁ γνωστός-ἄγνωστος.⁸

Ἔχουμε αὐτές τίς ὁξύμωρες ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκφράσεις, ἡ ἄν θέλετε αὐτές τίς ἀποφατικές ἐκφράσεις. Ἔτσι λέγονται στή θεολογία αὐτές οἱ ἐκφράσεις· ἀποφατικές. Δηλαδή, πᾶμε νά περιγράψουμε τόν Θεό μέ ἐκφράσεις ἀρνητικές, τοῦ τί δέν εἶναι ὁ Θεός, διότι

7. Ἀποκ. 1, 12-19.

8. Βλ. ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἄπαντα, Κεφάλαια ἑκατὸν πενήκοντα, 82, ΕΠΕ 8, 178.

ὅσο πιά πολύ Τόν γνωρίζουμε, τόσο καταλαβαίνουμε ὅτι δέν Τόν γνωρίζουμε. Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι μία ἀποφατική θέση ὡς πρὸς τή γνώση τοῦ Θεοῦ.⁹

Ὅμως ὁ Θεός ἀγαπᾷ νά ἀποκαλύπτεται· δέν μένει ποτέ στόν ἑαυτό Του· καί ἀποκαλύπτεται εἴτε ἄμεσα, ὅπως σᾶς εἶπα, εἴτε ἔμμεσα.

Ἀκόμα, ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ διακρίνεται στήν φυσική θεία ἀποκάλυψη καί στήν ὑπερφυσική θεία ἀποκάλυψη.

Ἡ φυσική θεία ἀποκάλυψη ἔχει τρεῖς σφαῖρες, μέσω τῶν ὁποίων ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται μέσα στή δημιουργία Του. Πρῶτα-πρῶτα, εἶναι αὐτή ἡ ἴδια ἡ δημιουργία· δεύτερον, εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος· καί τρίτον, εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία. Θά μπορούσαμε βεβαίως νά ποῦμε *ἡ ἱστορία τῆς κτίσεως*· ἀλλά ὅταν λέμε *ἱστορία*, ἐννοοῦμε κυρίως τά ἀνθρώπινα γεγονότα.

9. Ἡ ἀποφατική θεολογία εἶναι ὁ βασικός τρόπος θεολογήσεως στήν Ἀνατολή, ὅχι βέβαια ὡς ἄρνηση ἀλλά ὡς ἀδυναμία περιγραφῆς τοῦ Θεοῦ· ἔτσι, ὁ Θεός χαρακτηρίζεται ὡς *ἀ-θάνατος*, *ἄ-χρονος*, *ἀ-τελεύτητος* κ.λπ., γιατί δέν ἀποτελεῖ ἀντικείμενο γνώσεως. Ἀντιθέτως, στή Δύση χρησιμοποιοῦν περισσότερο τήν καταφατική θεολογία, ὀρίζοντας τόν Θεό στόν ὑπερθετικό βαθμό γνωστῶν ιδιοτήτων· π.χ. *πάνσοφος*, *παντοδύναμος*, *πανάγαθος* κ.λπ. Ἔτσι, στή Δύση ἡ ἐπιστημονική μόρφωση ὁδηγεῖ στήν ἀποκάλυψη χαρακτηριστικῶν τοῦ Θεοῦ καί ἀπό ἐκεῖ στήν κατανόησή Του, ἐνῶ στήν Ἀνατολή ὑπάρχει ἐντονότερος ὁ ἀσκητισμός, ὁ ὁποῖος *μαθαίνει* τόν Θεό ὅχι ἀπό τήν παρατήρηση ἀλλά ἀπό τήν ἐμπειρία. Βλ. ἄγ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος ΚΗ΄, Περὶ θεολογίας*, PG 36, 29C: «Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλεπὸν· φράσαι δὲ ἀδύνατον..., ἵνα καὶ κατεληφέναι δόξη τὸ χαλεπὸν εἰπεῖν, καὶ διαφύγη τῷ ἀνεκφράστῳ τὸν ἔλεγχον», καὶ ὁσίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Περὶ θείων ὀνομάτων*, Φιλοκαλία, ΕΠΕ 14ΣΤ, κεφ. Α΄, σ. 36: «Θεὸν νοῆσαι μὲν ἀδύνατον, φράσαι δὲ ἀδυνατώτερον».

Διά τῆς δημιουργίας ὁ Θεός φανερώνει τὸν ἑαυτοῦ Του, κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου, πού λέει: «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε αἰδίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης»¹⁰. Δηλαδή, ἀπὸ τότε πού κτίστηκε ὁ κόσμος, βλέπονται καθαρά, τόσο ἡ αἰώνια δύναμη τοῦ Θεοῦ, ὅσο καὶ οἱ ὑπερτέλειες ιδιότητές Του, κατὰ καταφατικό τρόπο –ὄχι ἀποφατικό, πού λέγαμε προηγουμένως– μέσα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ δημιουργήματά Του.

Βρισκόμαστε μέσα σ' ἓνα ἀχανές σύμπαν, πού ὄχι μόνο μέ τό τηλεσκόπιό μας δέν ἔχουμε φθάσει στίς ἐσχαιές του, ἀλλά οὔτε κἂν μέ τήν φαντασία μας! Καί δέν μπορούμε νά φανταστοῦμε ἓνα σύμπαν μέ ἐσχαιές· δέν μπορούμε νά τό συλλάβουμε αὐτό τό πράγμα· ἀλλά ἐξίσου δέν μπορούμε νά συλλάβουμε κι ἓνα σύμπαν χωρίς ἐσχαιές, χωρίς τέρμα δηλαδή.¹¹ Ἄν λοιπόν ἔχουμε ἓνα τέτοιο σύμπαν, τότε ποιός πρέπει νά εἶναι ὁ Θεός; Τότε ὁ Θεός πρέπει νά εἶναι αἰδίδιος, αἰώνιος, ἄπειρος!

Ἡ «αἰδίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης», δηλαδή τόσο ἡ δύναμή Του, πού δέν ἔχει ἀρχή καί τέλος ἀλλά εἶναι αἰώνια, ὅσο καί κάθε τελειότητά Του. Λέμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἄπειρος, εἶναι δυνατός, εἶναι σοφός. Ἀπό ποῦ τὰ ξέρουμε αὐτά; Μέσα ἀπὸ τήν δημιουργία. Νά λοιπόν πῶς ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός.

Γι' αὐτό, ἀγαπητοί μου, ποτέ δέν ὑπῆρξε λαός ἄθε-

10. Ρωμ. 1, 20.

11. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Χριστιανική Κοσμολογία*, Τόμος Α', Μάθημα 2ο, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Κομνηνείου, Στόμιον Λαρίσης 2017, ὑποσημ. 11.

ος μέσα στην ανθρώπινη ιστορία, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται διὰ τῶν δημιουργημάτων Του.¹² Κι ἂν ἔχουμε τό φαινόμενο τῆς ἀθεΐας, ὅπως τό ἔχουμε καί στήν ἐποχή μας, πρόκειται περί νοσηρῆς καταστάσεως καί χρήζει ψυχιάτρου! Κάθε ἄθεος γίνεται ἀντικείμενο ψυχιατρικῆς ἀναλύσεως! Δέν εἶναι φυσιολογική ἡ κατάσταση τοῦ ἀθέου.¹³

Ἀλλά στόν ἄνθρωπο ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός καί μέ τό νά εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.¹⁴ Ὁ νοῦς του, ὁ ἡγεμών νοῦς, ἀποκαλύπτει τόν Θεό. Ὅχι ἀπλῶς μέ τόν νοῦ τοῦ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἀντιληφθεῖ τόν Θεό, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ παρουσία τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτει τόν αἰώνιο Νοῦ, τόν Θεό. Γιατί; Ἀφοῦ ἐγώ ἔχω νοῦ καί σκέπτομαι –καί φυσικά δέν ἔφτιαξα ἐγώ τόν ἑαυτό μου· θά ἦταν μεγάλη μωρία νά πιστεύω ὅτι

12. Βλ. Πλουτάρχου, *Πρὸς Κολώτην Ἐπικούρειον*, 31: «Εὖροι δ' ἂν ἐπιὼν καὶ πόλεις ἀτειχίστους, ἀγροαμιάτους, ἀβασιλεύτους, ἀοίκους, ἀχρημάτους, νομίσματος μὴ δεομένας, ἀπείρους θεάτρων καὶ γυμνασίων· ἀνιέρου δὲ πόλεως καὶ ἀθέου, μὴ χρωμένης εὐχαῖς μηδὲ ὄρκοις μηδὲ μαντείαις μηδὲ θυσίαις ἐπ' ἀγαθοῖς μηδ' ἀποτροπαῖς κακῶν οὐδεὶς ἐστὶν οὐδ' ἔσται γεγωνὸς θεατῆς».

13. Κατὰ τόν ψαλμωδό, μόνο ἓνας ἄφρων, ἓνας ἄμναλος, μπορεῖ νά ἰσχυριστεῖ ὅτι δέν ὑπάρχει Θεός. «Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἔστι Θεός.» (Ψαλμ. 13, 1. 52, 1). Βλ. *Εἰσαγωγή στήν Ψυχολογία τοῦ Ἀθεϊσμοῦ* (*The Psychology of Atheism*), τοῦ Paul C. Vitz, καθηγητοῦ Ψυχολογίας στό Πανεπιστήμιο Νέας Ὑόρκης, στό <http://www.leaderu.com/truth/1truth12.html>.

14. Βλ. *Γέν.* 1, 26. *Ματθ.* 25, 31-46. Πρβλ. *Ἀποφθέγματα ἀγίων Γερόντων, Περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἀπολλώ*, 3, PG 65, 136B: «Ὁ αὐτὸς εἶπε περὶ τῆς ὑποδοχῆς τῶν ἀδελφῶν, ὅτι δεῖ ἐρχομένους τοὺς ἀδελφοὺς προσκυνεῖν· οὐ γὰρ αὐτούς, ἀλλὰ Θεὸν προσκυνοῦμεν· εἶδες γάρ φησι τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες Κύριον τὸν Θεόν σου· καὶ τοῦτο, φησί, παρὰ Ἀβραὰμ παρειλήφαμεν».

ἐγὼ ἔφτιαξα τὸν ἑαυτό μου!– τότε πάει νά πεῖ ὅτι ἐκεῖνος πού μέ ἔφτιαξε ἔχει νοῦ. Εἶναι δέ ὑπέροχο αὐτό πού λέει ἕνας ψαλμός: *Ἐκεῖνος πού ἔφτιαξε τὰ αὐτιά δέν ἀκούει; Ἐκεῖνος πού ἔπλασε τὰ μάτια δέν βλέπει καί δέν κατανοεῖ;*¹⁵

Ἔτσι, μέσα ἀπό τήν κτίση τῶν ὄντων, προπαντός δέ τοῦ ἀνθρώπου, βλέπουμε τήν παρουσία καί ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ.

Καί τέλος ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται καί στήν Ἱστορία, ὅταν εἰσέρχεται μέσα σ' αὐτή, μέσα στά γεγονότα, τὰ ὁποῖα καί κατευθύνει. Προσέξτε· τὰ κατευθύνει, χωρίς ποτέ νά ἐπηρεάζει τήν ἀνθρώπινη βούληση. Τόν τελευταῖο ὁμως λόγο τόν ἔχει πάντοτε ὁ Θεός.

Θά σᾶς πῶ ἕνα μικρό παράδειγμα, γιά νά τό καταλάβετε αὐτό. Τό παράδειγμα αὐτό δέν εἶναι δικό μου, ἀλλά ἑνός ξένου.

Ὑποθέστε ἕνα καράβι, μέσα στό ὁποῖο ὑπάρχουν οἱ ἐπιβάτες καί τό προσωπικό. Ἐπιβάτες καί προσωπικό κινοῦνται μέ κάθε τρόπο καί σύμφωνα μέ τή θέλησή τους. Πάει στήν καμπίνα του ὁ ἕνας ἐπιβάτης, πάει στήν πισίνα ὁ ἄλλος, πάει στό σαλόνι ὁ τρίτος, πάει στήν τραπεζαρία ὁ τέταρτος, πάει ὁ μηχανικός κάτω στό μηχανοστάσιο, ὁ καπετάνιος στήν καμπίνα, ἐκεῖ στό τιμόνι, ὁ καθένas κινεῖται ὅπως θέλει, ὅπως πρέπει καί λοιπά· δέν περιορίζεται ἡ βούληση κανενός γιά νά κινηθεῖ ὅπως θέλει μέσα στό καράβι. Ἀλλά ὁλόκληρο τό καράβι κατευθύνεται πρὸς κάποιο σημεῖο.

15. «Σύνετε δὴ, ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ· καί, μωροί, ποτὲ φρονήσατε. ὁ φυτεύσας τὸ οὗς οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμὸν οὐχὶ κατανοεῖ;» (Ψαλμ. 93, 8-9).

Λοιπόν, αυτό είναι και η Ἱστορία, μέσα στην οποία μπαίνουν οι άνθρωποι και ο Θεός. Οι μέν άνθρωποι κάνουν, ὅ,τι κάνουν, χωρίς να ἐπηρεάζεται ἡ βούλησή τους, ἀλλὰ ὁλόκληρο τό καράβι τῆς Ἱστορίας καθοδηγεῖται πρὸς κάποιον σκοπό, κάποιον προορισμό. Ἔτσι λοιπόν, μ' αὐτή τὴν ἔννοια ὁ Θεός ἐπεμβαίνει μέσα στην Ἱστορία· ἐπεμβαίνει γιὰ νὰ κατευθύνει, νὰ τιμωρήσει, νὰ ἀπωλέσει, νὰ διασώσει, νὰ ἀμείψει. Ἐξ ἄλλου ὁλόκληρη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη –κάτι πού τό ἔχουμε πεῖ πολλές φορές– εἶναι μία θεολογία τῆς Ἱστορίας, εἶναι μιά ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ μέσα στην ἱστορία τοῦ Ἰσραήλ.

Ἀλλὰ ἀκόμη καί αὐτή ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἱστορίας, καί καλύπτει ὅλη τὴν ἀνθρώπινη Προϊστορία. Ὅταν ὁ Θεός λέει στην Εὐὰ ὅτι κάποιος ἀπόγονός της θά ἔρθῃ γιὰ νὰ τὴν σώσει,¹⁶ βλέπουμε ὅτι δέν τοποθετεῖται ἀπλῶς στὰ πλαίσια μιᾶς συγκεκριμένης ἱστορικῆς περιοχῆς, ἀλλὰ ἡ εἴσοδος τοῦ Θεοῦ, μέ τὴν ἐνανθρώπησή Του, κατέχει ὁλόκληρη τὴν Ἱστορία, δηλαδή ἀπὸ τὴν Προϊστορία καί τὴ μετέπειτα Ἱστορία μέχρι καί τὴν ἔσχατη ἡμέρα.¹⁷ Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι ἀσύλληπτα... κι ἐκεῖνος πού πραγματικά μπορεῖ νὰ τὰ ζεῖ, αἰσθάνεται ἓνα δέος μπροστὰ στόν Θεό, μπροστὰ στην ἀγάπη Του, μπροστὰ στίς θαυμαστές ἐπεμβάσεις Του.

Ἡ ἀποκάλυψη ὑπάρχει ἀκόμη καί σ' αὐτή τὴν προσωπική ἱστορία τοῦ κάθε ἀνθρώπου, καί ὄχι μόνο στην παγκόσμια Ἱστορία.

16. Βλ. Γέν. 3, 15.

17. Βλ. Ἰωάν. 6, 39-40· 44· 54. 11, 24.

Θέλετε νά σᾶς διηγηθῶ τήν ἱστορία μου; Δέν θά σᾶς διηγηθῶ παρά πῶς ὁ Θεός μπῆκε στή ζωή μου. Θέλετε νά μοῦ πεῖτε τή δική σας ἱστορία, πῶς φτάσατε νά ἀκοῦτε λόγο Θεοῦ καθισμένοι σ' αὐτές τίς καρέκλες τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλίου; Θά μοῦ πεῖτε τήν ἱστορία τοῦ Θεοῦ στή ζωή σας.

Ὡστε ὁ Θεός δέν μπαίνει μόνο στήν παγκόσμια Ἱστορία· μπαίνει καί στήν ἀτομική ἱστορία τοῦ κάθε ἀνθρώπου, καί πιστοῦ καί ἀπίστου, καί εὐσεβοῦς καί ἀσεβοῦς, καί μικροῦ καί μεγάλου. Δέν ὑπάρχει τύχη, ἀγαπητοί μου, πουθενά δέν ὑπάρχει ἡ τύχη· τά πάντα τά κατευθύνει ὁ Θεός, χωρίς ποτέ ὥστόσο νά περιορίζει τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία καί δραστηριότητα.

Ἡ ὑπερφυσική θεία ἀποκάλυψη ὁλοκληρώνει καί τελειοποιεῖ τήν φυσική θεία ἀποκάλυψη. Τό Σινά, οἱ προφῆτες, καί προπαντός αὐτή ἡ ἴδια ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ θεία ὑπερφυσική ἀποκάλυψη.

Ἡ ὑπερφυσική θεία ἀποκάλυψη διακρίνεται σέ ἐξωτερική καί ἐσωτερική. Καί ἡ ἐξωτερική εἶναι ἤδη ὁλοκληρωμένη καί ἀποτελεῖ τήν φανέρωση τοῦ Θεοῦ μέσα στήν Ἱστορία στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συμπληρώθηκε, ὁλοκληρώθηκε. Δέν περιμένουμε νά μᾶς ἀποκαλυφθεῖ κάτι περισσότερο ἀπ' αὐτό πού ἤδη μᾶς ἀποκαλύφθηκε, τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βέβαια, ὅταν λέω ὅτι δέν ἔχουμε κάτι ἄλλο νά περιμένουμε, δέν ἐννοῶ ὅτι δέν περιμένουμε τήν Β' Παρουσία τοῦ Χριστοῦ, διότι ἔχουμε τό ἴδιο πρόσωπο. Μ' αὐτή τήν ἐννοια τό λέω· δηλαδή δέν θά μᾶς ἀποκαλυφθεῖ κάτι παραπέρα.

Οἱ προφῆτες μίλησαν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Μωϋσῆς εἶδε τή δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἡ Ἱστορία τώρα εἶδε τό πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Θά τό ξαναδεῖ, ἀλλά θά εἶναι τό ἴδιο πρόσωπο· δηλαδή δέν θά ἔχουμε ὡς ἀποκάλυψη κάτι περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἤδη ἔχουμε. Συνεπῶς ἡ ἐξωτερική ἀποκάλυψη εἶναι ὁλοκληρωμένη.

Μένει ἡ ἐσωτερική ὑπερφυσική ἀποκάλυψη, ἡ ὁποία συνεχίζεται σέ ὅλους τούς πιστούς γιά τήν κατανόηση καί ἀποδοχή τῆς ἐξωτερικῆς ἀποκαλύψεως. Δηλαδή ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός μέσα μας, γιά νά ἀποκαλέσουμε τόν Ἰησοῦ *Κύριο*.

Νά σᾶς τό πῶ πῶς τό λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Οὐδείς δύναται εἰπεῖν *Κύριον Ἰησοῦν εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ*»¹⁸. Αὐτό σημαίνει ὅτι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μᾶς φωτίζει, γιά νά ἀποκαλέσουμε τόν Ἰησοῦ *Κύριο*, δηλαδή Θεό. Ἀλλά καί «οὐδείς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν»¹⁹, πού λέει ὁ Κύριος. Ἰσχύει καί τό ἀντίστροφο, πού δείχνει τό ἰσότιμο τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Δηλαδή δέν θά μπορέσω ποτέ νά πάω κοντά στόν Χριστό, ἂν δέν μέ ἐλκύσει ὁ Πατήρ. Πῶς θά μέ ἐλκύσει ὁ Πατήρ; Αὐτό εἶναι ἀόρατο, εἶναι μυστηριώδες, μέσα μου· μέ ἐλκύει ὁ Πατήρ· ὅπως καί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μέ φωτίζει, γιά νά ὁμολογήσω τόν Ἰησοῦ Χριστό Θεό.

Ἐκεῖνοι πού δέν ὁμολογοῦν ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Θεός, δέν ἔχουν τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· εἶναι πιό φανερό ἀπό φανερό. Ἐκεῖνος πού ὁμολογεῖ τόν Ἰησοῦ ὅτι

18. Α΄ Κορ. 12, 3. Ἰωάν. 15, 26. Α΄ Ἰωάν. 4, 2-3.

19. Ἰωάν. 6, 44. Ἰερ. 31, 3. Ἰωάν. 6, 65. Ἀσ. Ἀσμ. 1, 4.

εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἔχει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.²⁰ Καί ἅμα δέν ἔχουμε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ –σαφῶς τό λέει αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος– τότε δέν μπορούμε ἀπολύτως τίποτε νά κάνουμε, δέν σωζόμαστε!²¹

Ὡστε λοιπόν ἔχουμε αὐτή τήν ἐσωτερική ἀποκάλυψη πρὸς ἀποδοχήν τῆς ἐξωτερικῆς, δηλαδή γιὰ νά ἀποδεχθοῦμε τὸν ἐνανθρωπήσαντα Υἱό τοῦ Θεοῦ.

Μέ αὐτή τήν μορφή ἀποκαλύψεως, ἀγαπητοί μου, τήν τελευταία, τῆς ἐσωτερικῆς δηλαδή ἀποκαλύψεως, καλούμαστε νά μελετήσουμε καί νά κατανοήσουμε τὸ βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως.

Μή νομίζετε πῶς ὅταν θά κάνουμε ἐδῶ τήν ἀνάλυση τοῦ βιβλίου θά μπορέσουμε κάτι νά καταλάβουμε, ἂν δέν ἔχουμε τὸν θεῖο φωτισμό· μή τό νομίσουμε αὐτό. Καί ἡ κατανόηση δέν εἶναι θέμα γραμματικῆς οὔτε συντακτικοῦ οὔτε λογοτεχνίας οὔτε φιλολογίας· ἡ κατανόηση εἶναι πνευματική. Ἕνας φιλόλογος πού δέν ἔχει Πνεῦμα Θεοῦ, ἀπλῶς κατανοεῖ τήν φιλολογική πλευρά τοῦ κειμένου καί κάποια ἄλλα γλωσσικά στοιχεῖα, ὅπως ἡ γραμματική καί τὸ συντακτικό. Αὐτά ὅμως δέν εἶναι παρὰ ἐξωτερικά στοιχεῖα. Ἐκεῖνο πού χρειαζόμαστε εἶναι νά καταλάβουμε ὅτι τὸ βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι ὁ ζωντανὸς λόγος τοῦ Θεοῦ, πού θά μιλήσει μέσα στήν καρδιά μας. Ἔχουμε λοιπόν ἀνάγκη τῆς ἐσωτερικῆς ἀποκαλύψεως, γιὰ νά καταλάβουμε τήν Ἀποκάλυψη.

Καί ὁ μέν Ἰωάννης, προοσέξτε, δέχθηκε ἄμεσα τήν

20. Βλ. Β' Ἰωάν. 2, 7.

21. Βλ. Ρωμ. 8, 14-17. 10, 9-11.

ἐσωτερική ἀποκάλυψη, ἀπευθείας, εἶδε τόν Χριστό· ἔμεῖς ὅμως δεχόμεστε τήν ἀποκάλυψη ἔμμεσα, δηλαδή μέσω τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἰωάννου, μέσω τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καί μέσω τῶν δύο χιλιάδων ἐτῶν πού πέρασαν μέχρι σήμερα, μέσω ἀκόμη τοῦ ἔντυπου χαρτιοῦ, δηλαδή τοῦ βιβλίου πού διαβάζουμε, ἀλλά καί μέσω τῆς ἀκροάσεως τοῦ θείου λόγου.

Πρέπει λοιπόν ἐγώ τώρα νά δεχθῶ τήν ἀποκάλυψη μέσω κάποιων διαδοχικῶν *καλυμμάτων*, πού εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ἰησοῦ Ἰωάννης, εἶναι ὁ χρόνος τῶν δύο χιλιάδων ἐτῶν, εἶναι ἡ Παράδοση, εἶναι τό τυπωμένο χαρτί, εἶναι ἡ φωνή τοῦ ὁμιλητοῦ. Πρέπει ἐγώ τώρα νά παραμερίσω ὅλα αὐτά, γιά νά μπορέσω νά δεχθῶ τήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Αὐτά εἶναι *καλύμματα* καί παρεμβάλλονται ἀπαραίτητα. Ἐάν τά ἀπορρίψω, δέν θά ἔχω τίποτε, καμμία ἀποκάλυψη. Πρέπει νά τά δεχθῶ καί νά ἀρχίσω νά τά παραμερίζω.

Γιά νά καταλάβετε, εἶναι σάν νά μπαίνω σέ ἕνα οἶκημα, καί ἀνοίγω μία πόρτα, προχωρῶ, βρίσκω ἄλλη πόρτα, τήν ἀνοίγω καί αὐτή, προχωρῶ σέ ἄλλον χώρο, βρίσκω ἄλλη πόρτα, ἀνοίγω κι ἐκείνη, ἕως ὅτου φθάσω ἐκεῖ πού θέλω θά φθάσω. Ἔτσι κι ἐδῶ· πρέπει νά τά παραμερίσω ἕνα-ἕνα ὅλα αὐτά τά *καλύμματα*, γιά νά φθάσω στήν τελική ἀποκάλυψη· ἐγώ πλέον μόνος μου νά βρῶ μέσα στήν καρδιά μου τόν Θεό, πού θά μοῦ μιλήσει.

Πῶς θά γίνει ὅμως αὐτό; Μέ μόνη τήν πίστη, μέ τήν ταπείνωση καί μέ τήν ὑποταγή στή φωνή τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι αὐτά ὅλα πού εἶπα: ὁ Ἰωάννης, ἡ

Παράδοση, τά δυό χιλιάδες χρόνια, ἡ φωνή τοῦ ὁμιλητοῦ, τό τυπωμένο χαρτί. Πίστη ἐξ ἄλλου εἶναι νά συλλαμβάνεις ὅ,τι φανερώνεται μέ τόν προφορικό λόγο ἢ τήν ἱστορική μορφή, διαπερνώντας τό κάλυμμα πού ἡ ἴδια ἡ ἱστορική μορφή καί ὁ Λόγος μέ τή σάρκωσή Του ἔχουν βάλει ἐπάνω τους.

Ὅλα αὐτά λοιπόν, πού ἀποτελοῦν *καλύμματα*, καλούμαστε νά τά ξεπεράσουμε, γιά νά μᾶς βοηθήσουν στό νά μᾶς ἀποκαλυφθεῖ ὁ Θεός. Γι' αὐτό χρειάζεται μιὰ νέα ἀποκάλυψη, γιά νά μᾶς βοηθήσει νά κατανοήσουμε τήν Ἀποκάλυψη. Θά τό πῶ ἄλλη μιὰ φορά: Μᾶς χρειάζεται μιὰ νέα ἀποκάλυψη, γιά νά καταλάβουμε τήν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ! Ἀλλιῶτικα, αὕτη θά εἶναι γιά μᾶς βιβλίο σφραγισμένο μέ ἑπτὰ σφραγίδες!²²

Γιατί ἔτσι; θά μοῦ πεῖτε.

Διότι, ἀγαπητοί μου, ἔτσι τό θέλει ὁ Θεός. Δέν ἔχει ὁ Θεός δικαίωμα νά κάνει αὐτό πού θέλει; Δέν ἔχει δικαίωμα νά προβάλλει κάτι ὅπως τό θέλει; Δέν εἶναι Κύριος; Ἔτσι τό θέλει ὁ Θεός. Τί θέλει ὁ Θεός; Θέλει νά ὑπάρχουν αὐτά τά *καλύμματα*. Γιατί; Γιά νά περιορίσει τήν ἀνθρώπινη ἀλαζονεία, καί νά μήν πεῖ ὁ ἄνθρωπος *ἐγώ μόνος μου θά τά βρῶ*.

Ὅχι, ἄνθρωπε· θά τά βρεῖς μέσω τοῦ λόγου τοῦ ὁμιλητοῦ, θά τά βρεῖς μέσω τοῦ ἔντυπου χαρτιοῦ, θά τά βρεῖς μέσω τοῦ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, πού τά εἶδε καί τά ἄκουσε. Αὐτό θά σέ ταπεινώσει καί θά σοῦ περιορίσει τήν ἀνθρώπινη ἀλαζονεία. Ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἄλλου μέσω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων σώζεται. Ὁ ἄνθρω-

22. Βλ. Ἀποκ. 5, 1.

πος σώζεται μέσα στήν Ἐκκλησία καί διά τῆς Ἐκκλησίας. Ἀτομική σωτηρία δέν ὑπάρχει· νά τό ξέρουμε αὐτό. Ἐνας πού θά ἤθελε νά σωθεῖ μόνος του, χωρίς τήν βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς τήν βοήθεια τῶν ἀδελφῶν, νά τό ξέρουμε, δέν θά σωθεῖ ποτέ.²³

«*Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός.*» Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν ὁποία ἔδωσε σ' Αὐτόν, τόν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ Θεός.

Εἶναι δηλαδή ἀποκάλυψη γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό καί πού ἔγινε διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν ὁποία ἔδωσε σ' Αὐτόν ὁ Θεός. Αὐτό θά πεῖ «*Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ*»· ἀποκάλυψη πού μιλάει γιά τόν Χριστό καί τή δίνει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Πηγὴ λοιπόν τῆς Ἀποκαλύψεως –ἢ τῶν ἀποκαλύψεων, πού θά δοῦμε στό βιβλίό αὐτό– εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός.²⁴

Εἶναι χαρακτηριστικό, ἀγαπητοί μου, ὅτι δέν λέει Ἀποκάλυψις Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός,

23. Βλ. Α΄ Κορ. 10,24. Κατά τόν ἱ. Χρυσόστομο, «τοὺς ἀμελοῦντας τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας, εἰς αὐτὸν ἀμαρτάνειν φησὶ τὸν Χριστόν, καὶ τοῦ Θεοῦ κατασκάπτειν τὴν οἰκοδομήν». Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού «ὁ τὸ τάλαντον προσενεγκών, οὐχ ὅτι τῶν οἰκείων τι παρείδεν, ἀλλ' ὅτι τῆς τῶν πλησίον σωτηρίας ἡμέλησεν, ἐκείνῃ τῇ τιμωρίᾳ κολάζεται» (PG 47, 350-351). Αὐτό σημαίνει ὅτι «τὸ ἑαυτοῦ ἐν τῷ τοῦ πλησίον κεῖται συμφέροντι» (PG 63, 608). Ὁ Μ. Βασίλειος μᾶς βεβαιώνει ὅτι «ὁ ὑπὲρ τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας θερμὸν ἀποστάξας δάκρυον, ἑαυτὸν ἐξιάσατο, δι' ὧν τὸν ἀδελφὸν ἀπαωδύρατο» (PG 31, 257D). Καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός καταλήγει: «Υπεύθυνος ἕκαστος ἡμῶν τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας ἐστίν. Διὰ τοῦτο οὐχὶ τὰ ἑαυτοῦ σκοπεῖν ἀλλὰ τὰ τῶν πέλας ἐκελεύσθημεν. Τιμῆς γὰρ ἡγοράσθημεν· ὁ δὲ ἀγοράσας ἡμᾶς, τοῦτο προσέταξεν ἐπὶ τῇ κοινῇ πάντων λυσιτελείᾳ.» (PG 95, 1144).

24. Βλ. Ψαλμ. 138, 5. Ἑβρ. 4, 13.

γιατί ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μέ τόν Πατέρα εἶναι ἰσότιμοι, καί δέν μπορεῖ νά δίνει τό ἓνα πρόσωπο στό ἄλλο μία ἀποκάλυψη. Κάτι τέτοιο θά σήμαινε ὅτι τά πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος δέν εἶναι ἴσα, καί ὅτι κάποιος ξέρει κάτι, ἐνῶ τό ἄλλο δέν ξέρει. Ἄτοπο· ὁ Θεός εἶναι ἓνας. Ἀλλά ὅταν λέει πῶς ὁ Θεός δίνει στόν Ἰησοῦ Χριστό τήν Ἀποκάλυψη, ὑποδηλώνει τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.²⁵

Μή ξεχνᾶμε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἄπειρη. Ἐξαιτίας τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεώς της μέ τόν Θεό Λόγο, δηλαδή ἐξαιτίας τῆς προσωπικῆς ἐνώσεώς της, μπορεῖ ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ νά εἶναι πανταχοῦ παροῦσα. Τό ἀκούσατε; πανταχοῦ παροῦσα! Ὅχι ὅμως ἀπό μόνη της, ἀλλά ἐξαιτίας τῆς προσωπικῆς, τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεώς της μέ τόν Θεό Λόγο.²⁶

25. Βλ. ἁγ. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG 106, 220D: «Δοθῆναι δὲ τῷ Χριστῷ ταύτην φησίν, ἀνθρωπινότερον μᾶλλον τὸν λόγον περὶ αὐτοῦ ποιούμενος». Ἰωάν. 14,10. 12,49-50.

26. Αὐτή ἡ θέση στηρίζεται σέ πολλά ἁγιογραφικά χωρία (Ματθ. 8,20. 18,20. 28,18. Ἐφεσ. 4,10. Κολ. 2,9. Ἐβρ. 5,6. 13,8. κ.ἄ.) ἀλλά καί σέ πολλοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Βλ. ἱερ. Χρυσόστομον, *Εἰς τὴν Α΄ Κορ.* 16, 2, καί 23, 2, PG 61, 191: «ἐτέρα τις πέτρα πνευματικὴ τὸ πᾶν εἰργάζετο, τουτέστιν, ὁ Χριστὸς ὁ παρὼν αὐτοῖς πανταχοῦ, καὶ πάντα θαυματοργῶν». Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς ὁρθοδόξου πίστεως*, κεφ. 47, *Περὶ τῶν δύο φύσεων*, κεφ. 48, *Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀντιδόσεως*, καί κεφ. 61, *Περὶ τοῦ τεθεῶσθαι τὴν φύσιν τῆς τοῦ Κυρίου σαρκός*, PG 94. Δοσιθέου Νοταρᾶ, Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, *Ὁμολογία Πίστεως*, Ὁρος ιζ΄, Βονκουρέσι 1715, σ. 761: «Ὅθεν καὶ πολλῶν γινόμενων ἐν τῇ οἰκουμένῃ, μὲν καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ, ἱερουργῶν, μὴ γίνεσθαι πολλοὺς Χριστοὺς ἢ πολλὰ σώματα Χριστοῦ, ἀλλ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν παρεῖναι ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐν πάσαις

Ὡστε λοιπόν ὁ Θεός δίνει στόν Ἰησοῦ Χριστό τήν ἀποκάλυψη αὐτή, ὁ Χριστός μέ τήν σειρά Του θά τήν δώσει στόν Ἰωάννη, καί ὁ Ἰωάννης θά τήν παραδώσει στήν Ἐκκλησία.

Τό πῶς ἔλαβε ὁ Ἰησοῦς Χριστός αὐτήν τήν ἀποκάλυψη ἀπό τόν Θεό –καί ὅταν λέμε Θεός, ἐννοοῦμε καί τόν Πατέρα καί τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα· μή τό ξεχνᾶμε– τό βλέπουμε στό 5ο κεφάλαιο, στούς στίχους 6 καί 7, ὡς ἑξῆς:

ταῖς κατὰ μέρος τῶν πιστῶν ἐκκλησίαις, καί ἐν εἶναι αὐτοῦ τὸ σῶμα καί τὸ αἷμα ἐν πολλοῖς τόποις καί οὐ πολλά». Πορφυρίου Κουσοκαλυβίτου, *Βίος καί Λόγοι*, Ἱ.Μ.Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2003, σσ. 198-199: Ἡ Ἐκκλησία καί ὁ Χριστός εἶναι ἓνα. Αὐτός εἶναι ὁ Κύριος, ὁ παντοδύναμος, ὁ παντογνώστης, ὁ πανταχοῦ παρὼν καί τὰ πάντα πληρῶν. Μητρ. Ναυπάκτου καί Ἀγ. Βλασίου Ἱεροθέου, *Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γιά τήν Θεία Κοινωνία: Ἡ σάρκα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄν καί θνητή πρό τῆς Ἀναστάσεως, ἀπέβαλε τήν φθαρτότητα καί τήν θνητότητα μέ τήν Ἀνάσταση, εἶναι ζωοποιός καί ἐνεργεῖ ὅσα εἶναι τῆς θεότητος, ὅχι ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλά ἐξ αἰτίας τῆς ἐνώσεως μέ τήν θεία φύση*. Π. Χρήστου, *Νικολάου Καβάσιλα: Εἰς τήν Θείαν Λειτουργίαν καί Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*, ΕΠΕ, *Φιλοκαλία* 22, *Πατερικά Ἐκδόσεις Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, Θεσσαλονίκη 1979, κεφ. ΛΕ', σ. 176. Δημητρίου Τσελεγγίδη, *Χάρις καί ἐλευθερία κατὰ τήν πατερική παράδοση τοῦ ΙΔ' αἰῶνα*, ἐκδ. *Πουρναρεῶ*, Θεσσαλονίκη 2002, σσ. 53, 54: Ἡ ἀνθρώπινη φύσις τοῦ Χριστοῦ, λόγῳ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως, δέχεται τό πλήρωμα τῆς θείας Χάριτος καί ὅλη τήν Θεότητα. Ἰωάννου Καρμίρη, *Δογματική (Κατά τίς πανεπιστημακές παραδόσεις του)*, Ἀθήναι 1995, σ. 242: Ἀφοῦ ὁ Χριστός εἶναι ἀληθής Θεός καί ἀληθής ἄνθρωπος, δυνάμεθα νά ἀποδίδωμεν εἰς τό κατὰ τήν ἀνθρωπίνην φύσιν ὀνομασθέν πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ θεία ἰδιώματα. Ἐπίσης βλ. τό ἀναστάσιμο τροπάριο «*Ὡς τάφῳ σωματικῶς, ἐν Ἄδου δέ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δέ μετὰ ληστοῦ, καί ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πατρὸς καί Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος*».

«Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστηκόδες ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, ἃ εἰσὶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ ἀποστελλόμενα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.»²⁷

Εἶδα, λέει, ἀνάμεσα στὸν θρόνο καὶ τὰ τέσσερα ζῶα –τὰ Χερουβεὶμ– εἶδα νὰ στέκεται ἓνα ἄρνιον, ἃν καὶ ἦταν σφαγμένο. Ἦταν σφαγμένο, ἀλλὰ στεκόταν! Εἶναι ἐκεῖνο πού θὰ πεῖ πιό κάτω ὁ Χριστός κατευθεῖαν στὸν Ἰωάννη, σέ ἄμεση ἀποκάλυψη: «Εγὼ εἰμι ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».²⁸ Ἀλλὰ νεκρός δέν γίνεται ποτέ ὁ Χριστός ὡς Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἡ θεία φύση Του· νεκρός ἔγινε ὡς ἄνθρωπος, ἡ ἀνθρώπινη φύση Του, ἐπειδὴ σταυρώθηκε πάνω στὸν σταυρό καὶ τάφηκε στὸν τάφο.

Ἐσφαγμένον λοιπόν τό Ἄρνιον. Ὡραία εἰκόνα αὐτή, τό ἐσφαγμένον καὶ ἑστηκός Ἄρνιον! Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τό εἶχε αὐτό τό σύμβολο· ὅπως καὶ τοῦ καλοῦ Ποιμένου.²⁹ Ἦταν τό πιό ἀγαπητό σύμβολο τῆς ἀρχαίας, τῆς ἀρχαϊκῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ πιό ἀγαπητή εἰκόνα! Ἀλλὰ καὶ γιὰ ἐκείνους πού μελετοῦν τὴν Ἀποκάλυψη τό πιό ἀγαπημένο σημεῖο εἶναι τό ἐσφαγμένον καὶ ἑστηκός Ἄρνιον! Πρέπει ὅμως νὰ προχωρήσει κανεὶς πολὺ γιὰ νὰ τὰ ἀγαπήσει αὐτά.

Καὶ εἶδα, λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ὅτι τό Ἄρνιον «ἦλθε καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου

27. Ἀποκ. 5, 6-7.

28. Ἀποκ. 1, 17-18.

29. Βλ. Ἰωάν. 10, 11-14.

ἐπὶ τοῦ θρόνου»· πῆρε κάτι, πῆρε ἓνα βιβλίο, ἀπὸ τοῦ δεξιῦ χέρι αὐτοῦ πού καθόταν στὸν θρόνο. Δέν λέει ὅμως ποιὸς καθόταν, λόγῳ σεβασμοῦ· ὁ Θεὸς καθόταν, ὅπως θὰ δοῦμε στὴν παρακάτω ἀνάλυσή μας.

Ὡστε νὰ πῶς πῆρε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν Ἀποκάλυψη ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, ἢ ἀπὸ τὸν Θεὸ γενικῶς, τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενον.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μετὰ, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ἀκούει τὸν ἄγγελο νὰ λέει: *Ποιὸς θὰ μπορέσει νὰ ἀνοίξει τὸ βιβλίο αὐτό;* Κανείς δέν βρέθηκε. Καὶ ὁ Ἰωάννης κλαίει. Πῶ-πῶ... Κανείς;

Μὴ κλαῖς, τοῦ λέει ἓνας ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, γιατί βρέθηκε· εἶναι τὸ ἐσφαγμένον Ἀρνίον. Αὐτὸ θὰ ἀνοίξει τὸ βιβλίο, δηλαδὴ θὰ ἀποκαλύψει.

Γι' αὐτὸ εἶναι «*Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ*», πού σημαίνει ὅτι φανερώνει καὶ ἀποκαλύπτει τὸν Χριστό, καὶ ταυτοχρόνως ἡ ἀποκάλυψη αὐτὴ γίνεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ λοιπὸν σημαίνει τὸ «*Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός*».

«*Δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ*»³⁰, γιὰ νὰ δεῖξει στοὺς δούλους Του. Τίνος «*αὐτοῦ*»; Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τί νὰ δεῖξει; Ἐκεῖνα πού θὰ ἀποτελέσουν τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου –καὶ συνεπῶς ἐκφράζει τὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο δόθηκε ἡ Ἀποκάλυψις.

Τί ἀκριβῶς θὰ δεῖξει; «*ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει*», ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ γίνουν σύντομα.

Ἀλλὰ γιατί «*δεῖ*»; γιατί πρέπει;

Ἀγαπητοί μου, ἐκεῖνο τὸ «*δεῖ*» ἔχει μιὰ μεγάλη θεολογικὴ σημασία μέσα στὴν Ἀγία Γραφή. Ἐπιτρέψτε,

30. Ἀποκ. 1, 1.

στόν υπόλοιπο χρόνο πού μᾶς μένει, νά δοῦμε αὐτό τό «δεῖ» τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι τό συναντοῦμε συχνά στή Γραφή. Ἔτσι λοιπόν, δειγματοληπτικά, σᾶς παραθέτω κάποια χωρία.

Λέει ὁ Δανιήλ στόν βασιλιά Ναβουχοδονόσορα: «... ἔστι Θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια καὶ ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ, ᾧ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν»³¹, ἐκεῖνα πού πρέπει νά γίνουν στίς ἔσχατες ἡμέρες. Πρέπει!

Στό Κατά Ματθαῖον λέει: «Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ –δεῖ θὰ πεῖ πρέπει– δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ παθεῖν... καὶ ἀποκτανθῆναι»³², ὅτι πρέπει νά πάει στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅτι πρέπει νά πάθει, ὅτι πρέπει νά φονευθεῖ. Πρέπει! Ἀλλά γιατί πρέπει;

Καί στό Κατά Λουκᾶν. Ὅταν ὁ Χριστός ἀναστήθηκε, λέει στούς δύο Μαθητές Του πού βάδιζαν πρὸς Ἑμμαοῦς: «οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»³³. Αὐτά δέν ἔπρεπε νά τά πάθει ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός, καί μόνο διὰ τῶν παθημάτων νά εἰσέλθει στή δόξα Του;

Αὐτό τό «δεῖ», ἀγαπητοί μου, εἶναι δύσκολο, μυστηριῶδες καὶ ἀκατανόητο. Θά λέγαμε ἀπλᾶ: *Γιατί δηλαδὴ ὅπωςδήποτε πρέπει νά γίνουν αὐτά, πού μάλιστα δέν εἶναι καθόλου εὐχάριστα πράγματα; ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ἦταν ὁ σταυρός γιὰ τὸν Χριστό ἢ θὰ εἶναι οἱ*

31. Δαν. 2, 28-29.

32. Ματθ. 16, 21.

33. Λουκᾶ 24, 26.

διωγμοί γιά τήν Ἐκκλησία, δηλαδή γιά τούς πιστούς, μέχρι τήν Β΄ τοῦ Χριστοῦ Παρουσία;

Καταρχάς, ἀγαπητοί μου, ἡ Ἐκκλησία ἔπρεπε νά πάρει μιά συγκεκριμένη μορφή πορείας μέσα στήν Ἱστορία, ἔστω καί ἂν αὕτη θά ἦταν πλήρης πειρασμῶν καί διωγμῶν ἀπό τόν κόσμο.

Παρατηροῦμε δέ ὅτι αὐτό τό «δεῖ» τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅτι πρέπει νά περάσει ἡ Ἐκκλησία μιά πορεία θλίψεων καί διωγμῶν, ἔρχεται παράλληλο μέ τό «δεῖ» τοῦ Χριστοῦ. Δέν θά μπορούσε νά γίνει διαφορετικά, διότι ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.³⁴ Ὅταν λοιπόν ὁ Χριστός λέει «δεῖ ἀποκτανθῆναι» καί «δεῖ σταυρωθῆναι»³⁵, καί ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά πεῖ «δεῖ ἀποκτανθῆναι» καί «δεῖ σταυρωθῆναι».

Μή τρομάξετε! Βαπτιστήκαμε; Θέλουμε νά εἴμαστε Χριστιανοί; Ἀς τό πάρουμε ἀπόφαση: Σταυρώθηκε ὁ Χριστός; πιθανῶς καί ἐμεῖς. Διώχθηκε ὁ Χριστός; προφανῶς καί ἐμεῖς. «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν»³⁶. Ἰδού, παρακαλῶ, τό παράλληλο χωρίο. Τό «εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν» εἶναι τό «δεῖ» τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ τό «καὶ ὑμᾶς διώξουσιν» εἶναι τό «δεῖ» τῆς Ἐκκλησίας. Παράλληλο λοιπόν τό ἓνα «δεῖ», τῆς Ἐκκλησίας, μέ τό ἄλλο «δεῖ», τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτό τό «δεῖ ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα», πού λέει ὁ Χριστός, τό πρέπει νά ἀνεβῶ στά Ἱεροσόλυμα γιά νά σταυρωθῶ, μέ τό «διὰ πολλῶν θλίψεων», πού λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στίς Πράξεις, εἶναι παράλληλο.

34. Βλ. Ρωμ. 12,5. Α΄ Κορ. 10,17. 12,12·27. Ἐφεσ. 1,23. 4,15-16.

35. Ματθ. 16, 21. Λουκᾶ, 24, 7.

36. Ἰωάν. 15, 20.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν τόν λιθοβόλησαν στά Λύστρα καί πῆγαν οἱ μαθητές του τή νύχτα νά τόν πάρουν νά τόν θάψουν κι ἐκεῖ τόν βρῆκαν ζωντανό, σηκώθηκε καί τούς εἶπε: «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ –πρέπει!– ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». ³⁷

Θά τοῦ ἔλεγαν ἐκεῖ: Ἄγιε ἀπόστολε τοῦ Θεοῦ, γιατί πρέπει; Δέν θά μπορούσες νά ἀποφύγεις αὐτόν τώρα τόν λιθοβολισμό;

Ὅχι· «δεῖ»! Μυστηριῶδες, βαθύ!

Αὐτό λοιπόν τό «δεῖ ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα» τοῦ Χριστοῦ, τό «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» τοῦ ἀποστόλου Παύλου καί τό «ἄ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει» τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι παράλληλα.

Γιατί ὅμως;

Διότι, στό μέν δεῖ τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἄνθρωποι θά ἀπέκρουαν τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τό ἔργο Του· καί προκειμένου νά πραγματοποιηθεῖ ὅπωςδήποτε ἡ σωτηρία –σᾶς δίνω τώρα μιᾶ ἐρμηνεία τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ ὅσο εἶναι δυνατό– ἔφθασε ὁ Χριστός στόν σταυρό. Καί τό ὄργανο τῆς ματαιώσεως τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας, ὁ σταυρός, ἔγινε τό ὄργανο τῆς σωτηρίας. Γι' αὐτό ὁ Κύριος εἶπε δεῖ, πρέπει.

Καί στό δεῖ τῆς Ἐκκλησίας γιά τόν ἴδιο λόγο. Ὁ κόσμος δέν θά δεχόταν τήν παρουσία της, καί γι' αὐτό θά ἀναλάμβανε πόλεμο ἐναντίον της.

Αὐτήν τή στιγμή πού μιᾶμε, ἀγαπητοί μου, ξέρετε τί μηχανεύονται οἱ σκοτεινές δυνάμεις, σέ παγκόσμια

37. Πράξ. 14, 22

κλίμακα, εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας; Λύσσαξαν, θά λυσσάξουν, καί ἀκόμα πιό πολύ θά λυσσάξουν!... Λοιπόν μοιραῖα ἡ Ἐκκλησία μπαίνει σ' ἕναν πόλεμο.

Ἡ Ἐκκλησία δηλαδή –προσέξτε– ἔπρεπε ὅπωςδῆποτε νά σταθεῖ καί νά ἐπικρατήσῃ καί νά φθάσῃ περιμένοντας τόν Χριστό μέχρι τήν Β΄ Παρουσία Του. Θυμᾶστε αὐτό πού λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας θά γίνεταί «ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ»³⁸, ἕως ὅτου ἔλθῃ ὁ Χριστός; Ἔως πότε; Ἔως τήν Β΄ Παρουσία Του. Ἔτσι, ἡ ἀδιάλλακτη ἀντίδραση τοῦ κόσμου –ἐπειδή ὁ κόσμος εἶναι ἀδιάλλακτος· ὅτι θέλετε πείτε– καθιστᾷ αὐτό τό δεῖ τῆς Ἐκκλησίας ἀναπόφευκτο. Αὐτό εἶναι ὅλο. Δηλαδή αὐτό τό ἀναπόφευκτο τῶν γεγονότων ἀπό τίς σχέσεις κόσμου καί Ἐκκλησίας ἐκφράζεται μέ τό «ἄ δεῖ γενέσθαι», ἐκεῖνα πού πρέπει ὅπωςδῆποτε νά γίνουν.

Λένε πολλοί ὅτι ἐδῶ ἴσως ἔχουμε μία ἀναγκαιότητα τῶν γεγονότων, δηλαδή ἔχουμε ἕναν ἐξαναγκασμό, ἕναν περιορισμό τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλά ὄχι. Αὐτό τό δεῖ δέν ἐκφράζει τήν ἀναγκαιότητα τῶν γεγονότων ἀλλά τήν ἀναγκαιότητα τῆς σωτηρίας, ἀπό τήν ὁποία προέρχονται ὅλα αὐτά τά ποικίλα γεγονότα.

Ἡ σωτηρία δηλαδή εἶναι ἕνα γεγονός ἀμετάκλητο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἀκοῦστε: ἀμετάκλητο! Ὁ Θεός ἀγαπάει, καί θέλει νά σώσῃ τόν κόσμο. Ἄς λυσσάξουν οἱ ἐχθροί τῆς Ἐκκλησίας... ἄς φρουᾷ ὁ διάβολος... ὁ Θεός θέλει νά σώσῃ τόν κόσμο. Ἔτσι εἰσάγεται αὐτό τό δεῖ, αὐτό τό πρέπει.

38. Α΄ Κορ. 11, 26.

Μ' ἄλλα λόγια: Ὁ διάβολος εἶναι ἀμετάκλητος καὶ ἀμετανόητος· ἀλλὰ καὶ ἡ σωτηρία εἶναι ἀμετάκλητη· συνεπῶς σύγκρουση! Νά λοιπόν γιατί μπαίνει αὐτό τό δεῖ. Ἀποτέλεσμα: τά γεγονότα παρόντος καὶ μέλλοντος, οὕτως ἢ ἄλλως, πρέπει νά γίνουν, «δεῖ γενέσθαι»! Αὐτό ἀναλύσαμε.

Θά μοῦ πεῖτε: Δέν τό καταλάβουμε καί τόσο καλά.

Ἀγαπητοί μου, εἴτε τό καταλαβαίνουμε εἴτε δέν τό καταλαβαίνουμε, αὐτό ἀποτελεῖ ἀληθινά ἓνα μυστήριο.

Θά μοῦ πεῖτε πάλι: Γιατί ὁμως ὁ Θεός ἐπιτρέπει αὐτήν τή χειρότερη λύση; Δέν εἶναι δυνατός ὁ Θεός; Εἶναι ἀκριβῶς αὐτός ὁ πειρασμός πού ὑπάρχει στούς πολλούς, οἱ ὁποῖοι λένε τό ἴδιο: Μά γιατί; Ὁ Θεός δέν εἶναι δυνατός νά ἐπέμβει;

Βέβαια, ἂν ἐπέμβει, ἀδελφέ μου, θά τοῦ πεῖς τότε τοῦ Θεοῦ ὅτι σοῦ δεσμεύει τήν ἐλευθερία! Ἀλλά τό γιατί ὁ Θεός διαλέγει αὐτή τή χειρότερη λύση, σᾶς τό λέω εὐθέως· διότι ὁ Θεός ἀγαπᾷ, καί θέλει νά δείξει αὐτή Του τήν ἀγάπη προσφέροντας ἀκόμη καί τόν Υἱό Του νά σταυρωθεῖ!³⁹

Θά μοῦ πεῖτε πάλι: Δέν εἶχε ἄλλον τρόπο, καλύτερο, γιά νά σωθεῖ ὁ κόσμος;

Βεβαίως! Ἀλλά θέλησε νά σώσει τόν κόσμο μέ τήν ἀγάπη.⁴⁰ Καί αὐτή ἡ σωτηρία, μέ κίνητρο τήν ἀγάπη, εἶναι ἓνα βαθύ μυστήριο, καί μάλιστα ἀποτελεῖ πτυχή τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος μᾶς τό ἀποκαλύπτει.

Ὅταν γιά πρώτη φορά, ἀγαπητοί μου, τό εἶχα δια-

39. Βλ. Ἰωάν. 3, 16. Α' Ἰωάν. 4, 10. κ.ἀ.

40. Βλ. Ἰωάν. 15, 12-13.

βάσει αυτό που θά σᾶς διαβάσω τώρα, δέν μέ ικανοποίησε, καί φοβᾶμαι μήπως δέν ικανοποιήσῃ κι ἐσᾶς, ἐπειδή ἀποτελεῖ μυστήριον. Τώρα ὅμως μέ ικανοποιεῖ ἀπολύτως. Ἀκοῦστε το.

«Τέλος δὲ τούτων πάντων ὁμοῦ ὁ Θεὸς καὶ Κύριος διὰ τὸν πόθον τῆς κτίσεως –νά τό κλειδί· «διὰ τὸν πόθον», δηλαδή γιὰ τὴν ὑπερβολικὴ ἀγάπη– τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν διὰ τοῦ σταυροῦ εἰς θάνατον παρέδωκεν· "οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν μονογενῆ ἑαυτοῦ Υἱὸν δοῦναι εἰς θάνατον ὑπὲρ αὐτοῦ". Οὐχ ὅτι οὐκ ἠδύνατο ἐν ἄλλῳ τρόπῳ λυτρώσασθαι ἡμᾶς, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἑαυτοῦ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐν τούτῳ εὐρέθη διδάσκων ἡμᾶς. Καὶ ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ μονογενοῦς ἑαυτοῦ Υἱοῦ προσήγγισεν ἡμᾶς πρὸς ἑαυτόν. Καὶ εἰ εἶχε τιμιώτερον αὐτοῦ, ἔδωκεν ἂν ἡμῖν, ὅπως ἐν αὐτῷ εὐρεθῇ αὐτῷ τὸ γένος ἡμῶν. Καὶ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πολλήν, οὐκ ἠυδόκησε τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν βιάσασθαι, καὶ δυνατὸς ἦ ποιῆσαι, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ τοῦ φρονήματος ἡμῶν πλησιάσαι αὐτῷ.»⁴¹

Δηλαδή: Ὁ Θεός, ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ ἀγάπη Του γιὰ μᾶς, ἔδωσε τὸν μονογενῆ Υἱό Του νὰ σταυρωθεῖ, ὅχι γιατί δέν μπορούσε μέ ἄλλον τρόπο νὰ μᾶς σώσει, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μᾶς διδάξῃ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ὑπερβάλλουσα ἀγάπη Του. Δέν τό χωράει τό μυαλό μας αὐτό, ἀγαπητοί μου... δέν τό χωράει τό μυαλό μας! Μέσω τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Του μᾶς προσήγγισε, γιὰ

41. Λόγοι Ἀσκητικοί, Φιλοκαλία τῶν νηπτικῶν καὶ ἀσκητικῶν, τόμ. 8Γ, Λόγος ΠΑ΄, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 177.

νά μᾶς πεῖ ὅτι μᾶς ἀγαπάει· καί μᾶς ἀγαπάει ὑπερβολικά! Ἐάν εἶχε κάτι καλύτερο καί τιμιότερο, θά μᾶς τό ἔδινε, γιά νά πᾶμε κοντά Του, γιά νά βρεθεῖ τό γένος μας τό ἀνθρώπινο κοντά Του. Καί ἐπειδή ἀκριβῶς μᾶς ἀγαπάει ὑπερβολικά, δέν θέλησε νά βιάσει τήν ἐλευθερία μας, ἔστω κι ἂν εἶχε τή δύναμη νά τό κάνει, ἀλλά ἄφησε νά θέλουμε ἐμεῖς νά Τόν πλησιάσουμε μέ τήν ἀγάπη τοῦ φρονήματός μας, μέ τήν καρδιά μας.

Ὅλα αὐτά, ἀγαπητοί μου, ἐκφράζουν τό μυστήριο «ἃ δεῖ γενέσθαι», ἐκεῖνα τά ὅποια πρέπει νά γίνουν. Ἔτσι, μέ τήν λύση αὐτή, ἀφενός μέν ἀναδεικνύεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀφετέρου δέ διατηρεῖται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Πραγματικά, θαυμαστός ὁ Θεός!

Τά δύο αὐτά, ἐλευθερία καί ἀγάπη, ὅταν ὑπάρχουν συνδεδεμένα βιωματικά καί συνειδητά στόν κάθε πιστό, γεννοῦν τήν ἀγιότητα, μέ τήν ὁποία μπαίνουμε στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

«Ἄ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει», ἐκεῖνα πού πρέπει νά γίνουν γρήγορα. «Ἐν τάχει», γρήγορα, σύντομα.

Πότε, ἀλήθεια, θά γίνουν ὅλα αὐτά;

Λέει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας: «Τὸ δὲ ἐν τάχει γενέσθαι, σημαίνει τὸ, τινὰ μὲν αὐτῶν παρὰ πόδας γενέσθαι τῆς περὶ αὐτῶν προῤῥήσεως, καὶ τὰ ἐπὶ συντελείᾳ δέ, μὴ βραδύνειν· διότι χίλια ἔτη παρὰ Θεοῦ ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθές, ἥτις διήλθε, λελόγισται.»⁴².

42. PG 106, 220D-221A. Βλ. Ἀρέθα, PG 106, 501B: «Τὴν ἔκβασιν τῶν χρηματιζομένων ἐν τάχει ὑπισχνεῖται προβῆναι, οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ παραμετρῶν τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θεοῖς, οἷς τὰ πολυχρονίως καὶ χιλιοστῶς ἐκτελούμενα, ὡς χθές ἡμέρα, καὶ ἡ ἐν νυκτὶ φυλακὴ κρίνεται». Βλ. Ψαλμ. 89, 4.

Δηλαδή: Μερικά από αυτά πού προφητεύθηκαν εἶναι «παρὰ πόδας», σύντομα, νά, τώρα κοντά –καί ἄν θλετε, καί σύγχρονα μέ τήν προφητεία πού ἔγινε τότε– καί ἐκεῖνα πού θά εἶναι στό τέλος τῆς Ἱστορίας, στά ἔσχατα, κι ἐκεῖνα, πού ἀναφέρονται ὡς προφητεῖες, δέν θά βραδύνουν· διότι ὅπως πέρασε ἡ χθεσινή ἡμέρα, ἔτσι εἶναι καί τά χίλια χρόνια γιά τόν Θεό.

Ἀλλά, μέ τήν καταγραφή τῶν ἀποκαλύψεων, ἀγαπητοί μου, ἔχουμε ἑναρξη ἐκείνων πού θά συμβοῦν, πού σάν μιά ὄλυσίδα ἐπεκτείνονται μέχρι τά ἔσχατα τῆς Ἱστορίας. Αυτό τό «ἐν τάχει» λοιπόν δηλώνει τήν ταχεῖα ἑναρξη τῶν ἀποκαλυπτομένων· ὄχι ὅμως καί τήν ὁλοκλήρωσή τους, ἀλλά διαρκῶς μιά ἀποκάλυψη, πού ἡ ὁλοκλήρωση αὐτῆς θά εἶναι στό τέλος. Ἡ ἀρχή δέ καί τό τέλος αὐτῶν τῶν ἀποκαλυπτομένων κατοπτρεύονται, βλέπονται, σέ μία καί τήν αὐτή εἰκόνα.

Ἐδῶ ὅμως θά ἤθελα νά προσέξετε κάτι. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι αὐτό τό προχριστιανικό δεῖ –πού τό βλέπουμε στόν Δανιήλ καί σέ ἄλλους προφήτες–⁴³ εἶναι μᾶλλον χρονικῶς ἀόριστο, ἐνῶ τό μεταχριστιανικό δεῖ εἶναι συγκεκριμένο καί «ἐν τάχει».

Δηλαδή: Στά 2.000 π.Χ. ἔχουμε τόν Ἀβραάμ. Ὁ Θεός τοῦ ὑπόσχεται ὅτι ἀπ' αὐτόν θά κάνει λαό πολύ. Τοῦ ἀποκαλύπτει μάλιστα καί γιά τόν Μεσσία. Αὐτό οἱ προφῆτες, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀβραάμ μέχρι πού νά ἔρθει ὁ Χριστός, μέσα σ' αὐτά τά δύο χιλιάδες χρόνια, θά τό ποῦν καί θά τό ξαναποῦν. Ὅταν διαβάσουμε στήν Παλαιά Διαθήκη τίς προφητεῖες γιά τόν Μεσσία,

43. Βλ. Δαν. 2, 28. Ματθ. 24, 6, 26, 54. Μᾶρκ. 13, 7. Λουκᾶ 21, 9. Πράξ. 19, 21. Ἀποκ. 1, 1. 4, 1. 22, 6.

έχουμε τήν αΐσθηση ὅτι αὐτά θά γίνουν στό ἀπώτατο μέλλον, κάποτε, χρονικῶς ἀόριστα. Προσέξτε: χρονικῶς ἀόριστα, δέν ξέρουμε πότε. Κι ὅμως αὐτά πραγματοποιήθηκαν, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀβραάμ, μέσα σέ δύο χιλιάδες χρόνια· ἦρθε ὁ Χριστός, δύο χιλιάδες χρόνια μετά τόν Ἀβραάμ. Ὅταν τώρα τό μεταχριστιανικό δεῖ μᾶς λέει ὅτι αὐτά θά γίνουν «ἐν τάχει», γρήγορα, ἔτσι πού νά λέει ὁ καθηγητής Μπρατσιώτης ὅτι αἰσθανόμαστε τόν καλπασμό τῶν ἐπερχόμενων γεγονότων, σάν νά τά ἀκοῦμε, ὅπως τό ποδοβολητό ἔξω στό λιθόστρωτο, ἔρχονται, νά, ἔρχονται, «ἐν τάχει», γρήγορα,⁴⁴ καί ἔχουν περάσει ἀπό τήν Α΄ Παρουσία τοῦ Χριστοῦ δύο χιλιάδες χρόνια, σᾶς θέτω τό ἐρώτημα: μήπως βρισκόμαστε στά ἔσχατα, ἢ τουλάχιστον στήν ἑναρξη τῶν ἐσχάτων;

Ἀγαπητοί μου, πιθανῶς!

Λάρισα, 19 Ὀκτωβρίου 1980

44. *Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου*, ἐκδ. Χαράλ. Συνοδινοῦ, Ἀθῆναι 1950, σσ. 68-69: «Ὁ γάρ καιρὸς ἐγγύς. Δίκην ἀναπαίστων ἐκφράζεται χάριν ἀναδείξεως τοῦ μακαρισμοῦ ἢ ταχύτης τοῦ ἐπερχομένου τέλους, τοῦ ὁποίου νομίζει τις ὅτι ἀκούει ἐνταῦθα οἶονεῖ τοὺς καλπασμούς».

